

HET VERSCHIL – RECHTVAARDIG EN DUURZAAM

BESTUURSPROGRAMMA
OKTOBER 2023 – MAART 2027

Partijen verklaren tot een akkoord te zijn gekomen voor het vormen van een eilandbestuur voor Bonaire voor de bestuursperiode van oktober 2023 tot maar 2027 en erkennen en komen de volgende voornaamste beleidsgebieden overeen:

RECHTVAARDIGE SAMENLEVING

- 1) een sociaal minimum toepassen in het overheidsbeleid dat erop gericht is dat elke inwoner minstens 30% van zijn/haar inkomen kan overhouden na het betalen van alle basiskosten;
- 2) wijken creëren die aangenamer, veiliger en actiever zijn met mogelijkheden voor gezonde recreatie;
- 3) voorzien in betaalbare koop- en/of huurwoningen in de bestaande wijken;
- 4) het huursubsidiebeleid aanpassen zodat alle inwoners daarvoor in aanmerking kunnen komen;
- 5) structurele investeringen in systemen, infrastructuur (b.v. bibliotheek) en programma's voor opleidingen, onderwijs, sport, recreatie en beeldende kunst;
- 6) het sportbeleid op Bonaire herevalueren en reorganiseren voor een meer effectieve uitvoering;
 - a) een sportbeleidsfunctie creëren en opnemen in het overheidsapparaat;
 - b) INDEBON reorganiseren tot een autonoom orgaan voor de uitvoering van sportbeleid;
 - c) Bonaire Sport Federatie [BSF] erkennen als een Centrale Sport Vereniging;
 - d) structurele begrotingen en overeenkomsten opstellen om sportfederaties en –clubs te financieren;
 - e) een onafhankelijk orgaan instellen voor het beheer en onderhoud van sportterreinen;
 - f) structurele begrotingen en overeenkomsten opstellen voor het financieren van beheer en onderhoud van sportterreinen;
- 7) beleid formuleren en opstarten voor het creëren, exploiteren en onderhouden van recreatieparken in alle wijken;
- 8) beleid formuleren voor het saneren van structurele schulden om mensen met structurele en problematische schulden een kans te bieden om opnieuw te beginnen, onder leiding van projecten voor financieel beheer;
- 9) beleid formuleren en uitvoeren om kansen te scheppen voor jongeren en kinderen door middel van o.a. het invoeren van het kindpakket, het kindgebonden budget en gesubsidieerde kinderopvang;
- 10) beleid en projecten opstellen en opstarten voor betere ondersteuning van onze ouderen:
 - a) aanvullende diensten en ondersteuning bieden aan onze 63 plussers;
 - b) beleid om arbeidsparticipatie van onze 50 plussers te stimuleren;
- 11) ontwikkeling en uitbreiding van integrale centra voor jongeren stimuleren;
- 12) het cultuurbeleid voor Bonaire evalueren en herzien en de nodige fondsen toekennen;

HET VERSCHIL – RECHTVAARDIG EN DUURZAAM

BESTUURSPROGRAMMA
OKTOBER 2023 – MAART 2027

- 13) taalbeleid formuleren en uitvoeren;
 - a) een taalbeleid vaststellen met structurele financiering;
 - b) projecten opstarten voor het stimuleren van boeken in het Papiamentu;
 - c) Papiamentu registreren bij het Europees Manifest voor minderheidstalen;
- 14) beleid invoeren voor dierenzorg op verantwoordelijke en menselijke wijze, met structurele financiering;
- 15) voorrangbeleid invoeren voor onze eilandskinderen en degenen met een sociale band met ons eiland.
- 16) een inclusieve samenleving stimuleren met gelijke kansen voor alle inwoners:
 - a) beleid invoeren om ondersteuning en bijdragen te leveren aan inwoners met een beperking;
 - b) beleid implementeren om de integratie van immigranten beter te faciliteren;

DUURZAME ONTWIKKELING

- 17) een proces entameren om een sociaaleconomische meerjarenvisie te formuleren;
- 18) gestructureerde economische ontwikkeling in evenwicht met onze cultuur en ons milieu;
- 19) cultuur en erfgoed integraal onderdeel maken van onze economie en ons toerisme.
Muziek en kunstzinnige expressie een fundamenteel onderdeel maken van onze economische vorming en ontwikkeling;
- 20) investeren in microtoerisme zodat onze eigen mensen voordeel kunnen halen uit toerisme;
- 21) onze infrastructuur moderniseren om ruimte in te passen voor voetgangers, fietsers en o.a. neerslagbeleid, op transparante en geplande wijze;
- 22) de landbouw-, veeteelt- en visserijsector ontwikkelen en stimuleren, zodat wij een groot deel van ons eigen voedsel kunnen produceren;
- 23) energievisie en –beleid formuleren en vaststellen;
- 24) beleid en subsidie invoeren voor zonne-energie en het opvangen van regenwater bij elk huis;
- 25) betrouwbaar en betaalbaar openbaar vervoer invoeren;
- 26) een instituut vestigen met als taak om handel en investeringen te stimuleren;
- 27) een algemene herevaluatie uitvoeren van het Ruimtelijk Ontwikkelings Plan Bonaire (ROB);
- 28) van tevoren een strategisch Milieu Effecten Rapportage (MER) onderzoek uitvoeren voor het grondgebied van Bonaire, dat een indicatie geeft van de impactrisico's voor mogelijke ontwikkelingen;
- 29) het havensysteem en –beheer op Bonaire herstructureren;
- 30) onderhouds- en dienstenbeleid voor onze openbare stranden formuleren, om hun authenticiteit te behouden en tevens te voorzien in faciliteiten voor onze mensen en toeristen;

HET VERSCHIL – RECHTVAARDIG EN DUURZAAM

BESTUURSPROGRAMMA
OKTOBER 2023 – MAART 2027

- 31) een peiling uitvoeren naar het voldoen aan de bepalingen met betrekking tot reeds uitgegeven terreinen;
- 32) duurzame digitale verbindingen en duurzame lucht- en zeeverbindingen verzekeren;

KRACHTIGE EN PARTICIPATIEVE DEMOCRATIE

- 33) een overheidsapparaat conform de principes van transparantie en goed bestuur;
- 34) een efficiënte, capabele en participatieve Eilandsraad die de belangen van het volk dient;
- 35) een maximum termijn instellen waarbinnen inwoners antwoord moeten krijgen op hun verzoek;
- 36) overheidsdiensten dichterbij het volk brengen door middel van het vestigen van dienstencentra in de wijken;
- 37) structurele participatie van het volk en m.n. jongeren aan het bestuur stimuleren;
- 38) een team introduceren dat strategische planning en beleid ontwikkelt;
- 39) de permanente aanwezigheid van Bonaire in de regio, in Den Haag en in Brussel organiseren;
- 40) het bestuurlijk apparaat reorganiseren naar een apparaat dat integer, objectief, efficiënt, effectief, economisch en proactief is;
- 41) ruime opleidingsmogelijkheden bieden aan ambtenaren;
- 42) bureaucratische obstakels wegwerken en de efficiëntie van het bestuurlijk apparaat versterken;
- 43) beleid formuleren en vaststellen voor openbare aanbestedingen en inkoop;
- 44) het overheidsentiteiten beleid herstructureren:
 - a) overheidsdeelnemingen herstructureren;
 - b) verordening “Corporate Governance” aanpassen;
 - c) een onafhankelijke entiteit creëren voor coördinatie en beheer van en toezicht op het “Corporate Governance”;
- 45) een orgaan instellen om bijstand te verlenen aan de samenleving in het geval van juridische conflicten, conflicten met betrekking tot gezondheidszorg, arbeidsconflicten, sociale conflicten en/of conflicten met betrekking tot de taal;
- 46) de huidige Algemene Politie Keur [APK] herzien naar een moderne Algemene Plaatselijke Verordening [APV];
- 47) betrekkingen en samenwerking voor wat betreft thema’s van gemeenschappelijk belang met eilanden in onze regio versterken;
- 48) een entiteit Constitutionele Zaken en Buitenlandse Betrekkingen creëren voor o.a.:
 - a) het formuleren, beheren en coördineren van het constitutionele ontwikkelingstraject;
 - b) het formuleren en installeren van een vertegenwoordiging van Bonaire in o.a. Nederland en Europa;
 - c) nauwe betrekkingen aangaan met Nederland, Europe en andere landen en eilanden binnen het Koninkrijk en in de regio;

HET VERSCHIL – RECHTVAARDIG EN DUURZAAM

BESTUURSPROGRAMMA
OKTOBER 2023 – MAART 2027

- d) het verzoek rappelleren om Bonaire toe te voegen aan de lijst van landen zonder eigen bestuur;
- 49) een overlegmechanisme organiseren met betrekking tot beleid dat Bonaire aangaat, op transparante en doeltreffende wijze;
- 50) een voordurend nationaal dialoog organiseren met betrekking tot de constitutionele ontwikkeling van Bonaire.

Kralendijk, 20 oktober 2023,

Dhr. C. Vrolijk

Mw. D. Coffie

Dhr. C. Abraham

Mw. R. Hellburg-Makaai

Dhr. D. Crestian